

YTTRANDE

Till
Samhällsbyggnadskontoret – Plan
Södertälje kommun
151 89 Södertälje
E-post: sbk.plan@sodertalje.se

Programsamråd angående förslag till detaljplan för Bränninge Marina, del av Bränninge 1:1 i Södertälje (Dnr 2010-01073-214)

Naturskyddsföreningen i Södertälje ber härmed att få lämna följande synpunkter på rubricerade samrådsförslag.

Sammanfattning

Vi motsätter oss varje exploatering av Norra Bränningevikens strand- och vattenområden. En marina här enligt förslaget innebär att naturreservatet Öbacken Bränninge, ”vägg i vägg” med anläggningen, kommer att förlora en stor del av sin karaktär. Den visuella påverkan från bryggor, båtar, kajanläggning, byggnader och parkeringar kommer att vara påtaglig inom stora delar av reservatet. Den kommer också att blockera vattenbaserad friluftsvksamhet som båtar som söker tillfällig ankringsplats, fiske från såväl båt som land, kanotpaddling och bad.

I takt med att Södertälje växer blir det också allt viktigare att värna de icke exploaterade stränder som ännu finns kvar i stadens närhet, efter att i princip alla stränder norr om Bränningevikarna (västra stranden) respektive Hall (östra stranden) har tagits i anspråk för industrier, anläggningar och bostäder.

Därför vill vi att marinan förläggs till någon av dessa redan ianspråktagna stränder. Våra förslag är för det första en samlokalisering med Wasa Yachts under Igelstaberbron, för det andra området mellan Igelstaverket och Igelsta strand som inte ska tas i anspråk för bostäder och för det tredje den nuvarande platsen i Södertälje uthamn i Södra. Platsen vid Södra innebär visserligen ca 50 meter mindre plats för strandnära bostäder, men detta uppvägs mer än väl av bland annat enklare och billigare anläggningsarbeten, bra kommunikationsmässigt läge från såväl land som vatten, närhet till gästhamn och ingen naturpåverkan. Den lämpar sig också väl för eventuella kringverksamheter som hotell, restaurang, båttillbehörsbutik etc.

Synpunkter i detalj och motiveringar

Inledning

Naturskyddsföreningen i Södertälje-Nykvarn motsätter sig varje exploatering av Norra Bränningevikens (i fortsättningen benämnd Bränningeviken) strand- och vattenområden. Vi anser att allteftersom Södertälje växer blir det allt viktigare att värna de stränder som ännu finns kvar i stadens närhet, nu när i princip alla stränder norr om Bränningeviken (västra stranden) respektive Hall (östra stranden) har tagits i anspråk för industrier och anläggningar (Södertälje uthamn, Sydhamnen, Igelstaverket, Igelstabron), fritidsbåtshamnar (Södertälje båtsällskap/Torpaviken, Pershagens båtklubb, Östertälje båtklubb, Halls båtklubb) och bostäder.

Skälen i övrigt för att inte exploatera Bränningeviken är många. Bland de viktigaste är för det första en marinas påverkan på naturreservatet Öbacken Bränninge, för det andra den blockering av den närmast staden belägna icke exploaterade viken, flitigt nyttjad för vattenburet friluftsliv av olika slag och för det tredje dess olämpliga lokalisering m a p kommunikationer, såväl kollektiva som bil- och cykelbaserade. Detta gäller såväl verksamheten med båtar som föreslagen kringverksamhet som hotell, restaurang mm.

Nedan behandlas dessa skäl samt en rad andra som talar emot en lokalisering av den föreslagna marinan. Men vi redogör också för tänkbara alternativa placeringar för en marina, även dessa belägna vid Saltsjön. I brist på alternativa lokaliseringar från programförslaget har vi nämligen sett oss föranledda att genomföra en egen inventering av närområdet, vilka visat att programförslagets påstående om att *”det idag inte finns någon annan möjlig alternativ lokalisering vid vatten i kommunen”* helt enkelt inte är sant. Vi redovisar här nedan tre alternativ som ur flera synpunkter är mer lämpliga än Bränningeviken för en marina. Dessa är vid Hall, vid Igelsta och vid Södra.

Måhända har man bara underlåtit att göra en egen inventering. Eller så innefattar man i begreppet ”marina” även kringverksamheter typ hotell, restaurang, båttillbehörsbutik, inkl parkeringar, med mera – som tillsammans med själva marinan (båthall samt kaj och brygganläggning) kan kräva mer markutrymme än vad tänkbara alternativa lokaliseringar förmår erbjuda. Men att sådan kringverksamhet skulle innebära att alternativ, som mycket väl kan rymma själva marinan, faller bort är givetvis fel. Att offra Bränningeviken bara för att få plats med för hotell, restaurang och butik - det säger nog alla nej till!

Påverkan på naturreservatet och dess användning

En marina i Bränningeviken enligt förslaget innebär att naturreservatet Öbacken Bränninge, i princip ”vägg i vägg” med anläggningen, kommer att förlora en stor del av sin karaktär. Viktigast här är att den visuella påverkan från bryggor, båtar, kajanläggning, byggnader och parkeringar kommer att vara påtaglig inom stora delar av reservatet, som med sina bara 24,5 ha ska sättas i relation till marinans 8 ha. Strandbaserade aktiviteter vid reservatets norra del kommer att påverkas allra mest. Det gäller sådant som fiske, tilläggnig med kanoter och bad, vilka blir mer eller mindre uteslutna utefter denna sträcka.

Själva naturupplevelsen påverkas givetvis också negativt av att passagen till reservatet kommer att ske via anläggningen, hur arkitektoniskt väl utformad den än blir. Det har framförts argument som att det är trevligt och miljöskapande med bryggor och båtar. Det må

vara sant – men det innebär likväl en påverkan som knappast gynnar naturupplevelsen, dvs ett av naturreservatets ändamål. För övrigt kommer bryggorna att vara försedda med stängsel/låsta grindar; något som ytterligare förstärker den negativa påverkan.

Påverkan på användning av angränsande vattenområde

Bränningeviken är en uppskattad plats för tillfällig ankring för förbipasserande fritidsbåtar på väg från eller till Mälaren, t ex för en bad- eller fikapaus eller intagande av lunch, eftersom det är en av bara två ställen i Södertäljes närhet som lämpar sig för sådant. Den är i princip utan bebyggelse, erbjuder oftast något så när skydd för väder och vind och ligger vid sidan av farleden. Viken används också för annan vattenförlagd fritidsverksamhet såsom fiske – vilket är mycket populärt - och kanotpaddling. En brygganläggning i viken kommer självklart att omöjliggöra sådan användning.

Tillgängligheten till naturreservatet

Programförslaget nämner på ett flertal ställen hur den föreslagna marinan kommer att öka tillgängligheten till naturreservatet. Det må så vara – men den är ingalunda en förutsättning för detta. Behovet har uppmärksammats långt tidigare, och vi anser att exakt samma åtgärder t ex i form utökad parkering, förbättrad entré, bättre stig(ar) och handikappanpassning kan och ska ske ändå. Södertälje kommuns miljönämnd har så sent som 2011 uppdragit åt miljökontoret att se över reservatets skötselplan, och också blivit förelagd ett förslag till såväl skötselplan som utökad naturreservat. Måhända kan förslagen om ökad tillgänglighet som framförs i det aktuella programförslaget ge miljökontorets föreslagna åtgärder en skjuts – utan att marinan för den skull anläggs!

Kulturhistoriska värden

De kulturhistoriska värdena beskrivs väl, om än kortfattat, i programförslaget. Att den föreslagna marinan kommer att starkt påverka, och delvis förstöra, dessa värden behöver knappast påpekas. Detta i sig talar starkt emot en exploatering av Bränningeviken.

En detalj, men en viktig sådan i sammanhanget, är påverkan av den kaj som måste anläggas i princip i anslutning till Bruket. Mot bakgrund av den mycket dyga stranden kommer detta att kräva ett omfattande muddringsarbete såväl som landbaserat anläggningsarbete; med ett resultat som kommer att starkt förändra vikens inre del, idag vassbelupen, visuellt.

Även om koloniområdet inte kan sägas ha ett kulturhistoriskt värde så kan det vara värt att påpeka att marinans landbaserade del kommer att ha stora negativa konsekvenser för dess brukares naturupplevelser.

Jordbruksmark

Marinan kommer att ta värdefull åkermark i anspråk. Programförslagets påstående att ”det föreslagna utbyggnadsområdet placerat så att endast en begränsad areal odlingsmark tas i anspråk” förvånar oss, inte minst därför att det ju inte finns någon annan mark än just jordbruksmark att nyttja. Om man verkligen ville minska arealen till ett minimum skulle givetvis allt som inte har med själva hanteringen av båtar lyftas bort. Att förlägga hotell,

restaurang och båttillbehörsbutik på jordbruksmark är givetvis inte bara olämpligt utan synnerligen onödigt. Sådant finns det plats för på andra ställen, utanför såväl jordbruksmark som strandskyddade områden.

Såväl Översiktsplan 2004 som förslaget till översiktsplan 2013 betonar vikten av att beakta brukningsbar jordbruksmark vid planering av ny bebyggelse. Jämfört med tänkbara alternativa lokaliseringar (som vi återkommer till) är det nu presenterade programförslaget det absolut sämsta.

Kommunens översiktsplaner

Programförslaget relaterar kommunens Översiktsplan 2004 men underlåter att retatera eller ens nämna det långt gångna förslaget till Översiktsplan 2013. Förslaget till Översiktsplan 2013 skriver att Pershagen och området söder därom inte tillhör de prioriterade områdena vad gäller kommunens utbyggnad. Därtill visar såväl Översiktsplan 2004 som 2013 att marinans landbaserade del kommer att delvis bryta det utpekade nordvästliga-sydostliga gröna sambandet; något som ytterligare talar mot dess lokalisering just här.

Kommunikationer och allmän tillgänglighet

Den kollektiva trafiken på väg 225, dit det är 1 km, är mycket gles och kommer inte att utvidgas pga en marina. Besöken där kommer för övrigt helt klart att företas med bil, oberoende av om anläggningen enbart kommer att vara anpassad för båthantering eller om den även kommer att innebära hotell, restaurang och båttillbehörsbutik. I vilket fall är platsen ur miljö- och klimatsynpunkt därför olämplig jämfört med tänkbara alternativa lokaliseringar (vilket vi återkommer till).

Vi kan inte låta bli att speciellt kommentera de o programförslaget antydda fördelarna med att ha en tillbehörsbutik som är tillgänglig från vattnet. Om detta kan sägas att det självklart inte är en nackdel – men att det i princip är helt onödigt. I princip allt köp av båttillbehör sker via landåtkomst – även om de är belägna vid vatten. Det är ingen slump att alla betydande båttillbehörsaffärer i Stockholmsområdet är belägna i vanliga affärscentra, som t ex Kungens kurva (Erlandsons brygga), Häradsvägen/Segeltorp (SeaSea) och Orminge (Benns). Södertäljebelägna Watski, som tyvärr just har gått i konkurs, har aldrig varit beläget vid vattnet utan vid lättillgängliga ställen i tätorten. Besöken vid den tillbehörsbutik som fanns vid Wasa Yachts (Pershagen) företogs från land.

Programförslaget skriver att *”Genom att samla olika typer av service som det finns behov av för fritidsbåtar kan förhoppningsvis antalet transporter vara på en rimlig nivå. En lokalisering nära tätorten och befintliga småbåtshamnar innebär att transporter till och från dessa blir korta.”* Skrivningen är förbluffande, eftersom lokaliseringen, hela 7 km från stadskärnan!, inte alls är nära tätorten, i alla fall inte jämfört med alternativerna (som vi återkommer till). Närheten till småbåtshamnar gäller bara sjövägen, men som anförts ovan sker de absolut flesta besöken landvägen. Att servicen skulle vara samlad gäller enbart Albinhallen – som i sig med en placering i Bränningeviken kommer att vara isolerad och inte ger något val för den som inte vill välja just denna marknadsaktör. Wasa Yachts kommer att förläggas till Hallområdet, under järnvägsbron. En samlokalisering av dessa två verksamheter skulle möjligen kunna ha fog för skrivningen. Placeringen skulle också ge större närhet för ett större antal båtar, t ex från Östertälje, gästhamnen och båtklubbarna norr om tätorten.

Lokalisering, alternativ

I takt med att Södertälje växer blir det också allt viktigare att värna de stränder som ännu finns kvar i stadens närhet, efter att i princip alla stränder norr om Bränningevikarna (västra stranden) respektive Hall (östra stranden) har tagits i anspråk för industrier och anläggningar (Södertälje uthamn, Sydhamnen, Igelstaverket, Igelstabron), fritidsbåtshamnar (Södertälje båtsällskap/Torpaviken, Pershagens båtklubb, Östertälje båtklubb, Halls båtklubb) och bostäder.

Därför är det naturligtvis av stor vikt att undersöka om marinan kan förläggas till någon av dessa redan ianspråktagna stränder. Man kunde därför förvänta sig att programförslaget redovisade tänkbara alternativ. Men uppenbarligen har ingen inventering av sådana gjorts, i alla fall att döma av programförslagets påstående att *"det idag inte finns någon annan möjlig alternativ lokalisering vid vatten i kommunen"*. Vi har funnit att detta helt enkelt inte är sant. Det är viktigt att notera att det bara är marinans kärnverksamhet, dvs hantering av båtar, som behöver förläggas vid vatten. Det är absolut inte nödvändigt att ta värdefull strandmark i anspråk för hotell, restaurang, båttillbehörsbutik och andra eventuella kringverksamheter.

Som nämnts har vi gjort en egen inventering i jakt på eventuellt lämpliga alternativ. Vi har så här långt funnit tre sådana. Det första är en samlokalisering med Wasa Yachts under Igelstabron vid Hall, det andra området mellan Igelstaverket och Igelsta strand som inte ska tas i anspråk för bostäder, det tredje den nuvarande platsen vid Södra. Nedan beskriver vi dessa i detalj i tur och ordning.

Hallområdet, under järnvägsbron

Vi har redan i vårt yttrande över förslag till detaljplan för Hall 4:3 (Dnr 2009-00058-214) den 2010-10-31 föreslagit en samlokalisering av Albinhallens båtrelaterade verksamheter med Wasa Yachts båtvarv vid Hall i området under och intill järnvägsbron.

Så här skrev vi: *"Vi är positiva till ett område för båtvarv eller annan jämförbar verksamhet i stort sett enligt förslaget och på föreslagen plats. Vi anser det dock inte givet att det ska upplåtas just till Wasa Yachts. En annan aktör inom småbåtsbranschen, Albinhallen, söker för en ny lokalisering i Södertälje. Eftersom det finns begränsat med platser lämpliga för denna typ av verksamheter, som ju kräver strand och vattenytor, anser vi att en samordning av dessa företags verksamheter vad gäller lokalisering ska övervägas."*

Ett förslag till att förlägga Albinhallen till Bränningeviken är ute på remiss. En sådan lokalisering anser vi förkastlig mot bakgrund av denna viks naturvärden. Albinhallen uppger ett behov om 20.000-25.000 kvm, vilket ska sättas i relation till Wasa Yachts uppgivna markbehov om 55.000 kvm. I Albinhallens "behov" ingår också restaurang och hotell, vilket är en helt annan typ av verksamhet än den företaget bedriver idag, och som mot bakgrund av bristen på strand och attraktiv mark för bostäder absolut inte bör tillgodoses varken här eller på andra vattennära områden. Därtill står bebyggelse för annat än bostäder i direkt strid med ÖP 2004, som anvisar bostäder i delar av vikens närområde. Att förlägga Albinhallens verksamhet, fransett restaurang- och hotellverksamhet, till Hall skulle kunna erbjuda en godtagbar lösning."

Vi diskuterade även den mer exakta placeringen:

"Vare sig det blir frågan om Wasa Yachts, Albinhallen, dessa tillsammans eller annan/andra måste dock förslag för byggnaders och bryggors mm lokalisering presenteras på karta innan vi kan ta definitiv ställning."

Betr bryggor så anser vi att det är acceptabelt att sådana förläggs från stranden och ut mot väster, ända fram till den bropelare som avgränsar själva farleden. Däremot är vi negativa till en förläggning av bryggor i viken norr om området, liksom till bryggor som tar en del av den nuvarande sandstranden i anspråk.”

Lokaliseringen är hur som helst ett för småbåtsverksamhet synnerligen lämpligt ställe eftersom “alla” båtar från Södertälje och Mälaren passerar där. Kommunikationerna landvägen är bra. Buss passerar regelbundet bara ett par hundra meter från platsen. Beträffande bil och cykel så är avståndet till tätorten/stadskärnan ca 5 km, via ”gamla” väg 225, med en tillräcklig standard för en väsentligt större trafik än idag. Därtill finns anslutning österut till ”nya” väg 225 och därmed E4-an.

Att lokaliseringen inte lämpar sig för hotell och restaurangverksamhet, av såväl lokaliseringssom utrymmesskäl, är oväsentligt eftersom sådant kan förläggas till andra ställen. Men med två båtrelaterade verksamheter samlade, därtill relativt nära staden, kan försäljning av båtutrustning mycket väl tänkas vara relevant.

Det har antytts risker med att saker kan falla ner från järnvägsbron. Vi kan försäkra att denna risk är utesluten. Sedan bron togs i bruk för nära 20 år sedan har tiotusentals båtar, ju kanske hundratusentals, passerat under bron utan en enda incident av det slaget. Vidare frekventeras stranden tidvis av fiskare och andra besökare. För övrigt skulle knappast Was Yachts acceptera lokaliseringen om denna risk fanns.

Igelstaområdet

Ett annat område som vi uppfattar mycket lämpligt plats för en marina är det område mellan Igelstaverket och Igelsta strand som inte får bebyggas med bostäder. Området rymmer mer än väl såväl marinan som övriga föreslagna verksamheter, även om hotell knappast kan bli aktuellt här på grund av för kort säkerhetsavstånd till Igelstaverket. Avståndet till stadskärnan är bara ca 3 km, och det har mycket bra vägförbindelser åt alla håll, inkl E4-an. Kollektivtrafikmässigt är området suveränt, med omedelbar närhet till pendeltåg och bussar.

Även denna lokalisering är för småbåtsverksamhet ett synnerligen lämpligt ställe eftersom “alla” båtar från Södertälje och Mälaren passerar där. Det är mycket skyddat ur vädarsynpunkt. Vad gäller svall från båtar är den mycket mindre utsatt än Bränningeviken pga att fartygen här håller en mycket lägre fart.

Det sägs ibland att båtar och bryggor kan vara miljöskapande. Precis så uppfattar vi att en marina kan vara här. Igelstaområdet i övrigt norrut till Östertälje båtklubb, med 120 bryggplatser, kommer att inom ett par år att bebyggas med ca 400 bostäder, och vi tror att den strandpromenad som planeras kommer att bli ytterligare attraktiv med ett ännu frekventare båtliv än idag.

Södra/Södertälje uthamn

Vi anser att den nuvarande lokaliseringen i Södertälje uthamn i Södra är utmärkt även framledes, dock gärna med en upprustning utseendemässigt, lokalmässigt och vad gäller brygganläggningen (vilket följande programförslaget i sin inledning skriver att *”På sikt behöver verksamheten söka sig till annan lokalisering”* är de facto inte skrivet i sten. Må så vara att kommunen har planer på ett stort antal bostäder i Södra-området, men det är för den skull inte givet att varenda meter av Södertälje uthamns nuvarande kaj/strand nödvändigtvis måste tas i anspråk av för detta. Att upplåta mark och strand för en marina där innebär

visserligen ca 50 meter mindre plats för strandnära bostäder – men detta uppvägs mer än väl av sådant som, framför allt jämfört med Bränningeviken, väsentligt enklare och billigare anläggningsarbeten, mycket bra kommunikationsmässigt läge från såväl land som vatten, närhet till gästhamn och ingen som helst negativ naturpåverkan. Det är också den lokalisering av de nämnda som bäst lämpar sig för eventuella kringverksamheter som hotell, restaurang, tillbehörsbutik etc.

Ur lokaliseringssynpunkt, sett från vattensidan, går det knappast att finna ett bättre ställe, eftersom "alla" båtar från Södertälje och Mälaren passerar där. Det är givetvis mycket skyddat ur vädersynpunkt och vad gäller svall från båtar mycket mindre utsatt än Bränningeviken pga att sjötrafiken här håller en mycket lägre fart. Att Södertäljes gästhamn är beläget mindre än en distansminut (ca 1.5 km) därifrån är också en fördel.

Slutsatser

Att upplåta Norra Bränningevikens strand- och vattenområden för en marina gör att naturreservatet Öbacken Bränninge kommer att förlora en stor del av sin karaktär. Den visuella påverkan från bryggor, båtar, kajläggning, byggnader och parkeringar kommer att vara påtaglig inom stora delar av reservatet. Den kommer också att blockera vattenbaserad friluftsverksamhet som båtar som söker tillfällig ankringsplats, fiske från såväl båt som land, kanotpaddling och bad.

I takt med att Södertälje växer blir det också allt viktigare att värna de icke exploaterade stränder som ännu finns kvar i stadens närhet. En marina kan med fördel förläggas till något redan ianspråktaget strandområde. Helt klart lämpliga lokaliseringar är för det första under Igelstaberbron, där den kan samlokaliseras med Wasa Yachts kommande båtvarv, för det andra det område mellan Igelstaverket och Igelsta strand som inte kommer att tas i anspråk för bostäder och för det tredje den nuvarande platsen i Södertälje uthamn i Södra.

Mot denna bakgrund avstyrker Naturskyddsföreningen i Södertälje-Nykvarn förslaget till detaljplan för Bränninge Marina.

Vår kontaktperson i detta ärende är Lars Klasén, remissansvarig Södertälje, 073-5638001, lars.klasen@telia.com.

Södertälje den 20 juni 2013

Naturskyddsföreningen i Södertälje-Nykvarn

Anders Lerner
Ordförande
076-6480874, anders.lerner@naturskyddsforeningen.se

Naturskyddsföreningen i Södertälje-Nykvarn, c/o Anders Lerner, Tallhöjdsvägen 1, 15241 Södertälje
sodertalje-nykvarn.krets@naturskyddsforeningen.se